

Ne întrebăm de ce lipsesc unele din lucrările lui Ion Frunzeti, cum ar fi „Mișu Popp”, București, Editura de Stat pentru literatură și artă, 1958 și „Pictori bănățeni din secolul al XIX-lea”, Editura de Stat pentru literatură și artă, București, 1963; cu atât mai mult cu cât lucrările respective oferă un plus de informații în acest domeniu.

„Bibliografia istorică a României” nu a găsit necesar să amintească nici una din lucrările lui Sorin Ulea, unul din cercetătorii de frunte ai artei feudale românești.

Rămânând în domeniul istoriei artei, sintem nevoiți să arătăm că autorii „Bibliografiei” nu au studiat colecția „Analecta”, din anii 1945–1947, publicație a fostului Institut de Istoria Artei. Printre colaboratorii acestei reviste s-au numărat, printre alții, Theodora Voinescu, Mircea Popescu, Corina Nicolescu, Eleonora Costescu.

O altă lacună este și omisiunea studiului „O breaslă a xilografilor în Transilvania” publicat de Ioana Cristache Panait în „Revista muzeelor”, nr. 4/1967, care prin ineditul său aruncă lumii interesante asupra unui domeniu mai puțin cunoscut al artei noastre populare.

La capitolul „Istoria tiparului și a cărții”, semnalăm lipsa unor studii prețioase pentru cercetătorii istoriei culturii: Daniela Barbu, *Contribuții la bibliografia românească veche*, în „Studii teologice” IX, 1957, nr. 9–10, sau interesantul studiu a lui G. F. Tepelea, „O ediție necunoscută a Alexandriei”, în „Limba Română”, XIII, nr. 6, 1964.

În capitolul „Istoria Prescii” ne mulțumim să amintim valorosul studiu al lui Marin Bucur — neînsurat în „Bibliografie”, „Ziarele din constelația „Românului” (1864–1866). „Convențiunea”, „Libertatea”, „Constituțiunea”, „Conștiința Națională”, „Cugetarea”, „Actualitatea”, „Sentinela română” în „Studii de istorie și teorie literară”, Ed. Academiei, București, 1968.

Prin această operație de selectare, „Bibliografia Istorică a României” oferă o imagine trunchiată a istoriografiei românești postbelice.

De asemenea sistematizarea, în unele cazuri, a fost făcută după criteriul arbitrar. Astfel unele

lucrări ce abordează diverse probleme de monumente istorice le întinlim sau în capitolul de „Istoria Artei” fie în cel de „Istorie locală” sau de „Istoria bisericii”. Și mai greu de depistat sînt unele lucrări privind diverse aspecte de istorie locală, unele din acestea fiind inserate la perioada istorică respectivă, altele în capitolul special de istorie locală.

Aceasta îngreunează cercetarea „Bibliografiei”, nu permite o rapidă informare asupra lucrărilor dintr-un anumit domeniu. Mai mult decît atît, există pericolul unei informări incomplete.

Autorii bibliografiei au o concepție ciudată asupra noțiunii de lucrare generală. În cadrul lucrărilor generale sînt trecute o serie de studii care au o sferă precis limitată. Astfel lucrarea lui Alexandru Anghel, „Exploatarea miinii de lucru pe domeniile Croaanei din Segarcea — regiunea Craiova” este trecută ca lucrare generală privind istoria modernă și contemporană; la fel articolul lui N. Todericiu și P. Munteanu, „Din eforturile pentru organizarea muncitorilor băieși: „Uniunea muncitorilor din Industria Mineră din România”.

Credem că ar fi fost necesară cuprinderea în „Bibliografia” a două capitole speciale: Istoria militară și Istoria relațiilor externe ale poporului român.

Apariția lucrării, în afara tuturor lipsurilor sale marchează interesul ce există pentru istoriografie, intenția de a oferi cercetătorului istoric un util instrument de lucru. Această preocupare ni se pare cu atît mai evidentă, cu cît ținem seama de faptul că lucrarea de față apare la numai cîteva luni de la editarea unei alte lucrări de bibliografie istorică, cea a lui Robert Deutsch „Istorie și Știința Istorică din România, 1944–1969”, Editura Științifică, București, 1970.

În așteptarea unei lucrări exhaustive de bibliografie, care să lase fiecărui cercetător dreptul de selectare a lucrărilor, apreciem apariția „Bibliografiei istorice a României” ca un eveniment editorial și ca un punct de plecare pentru viitoare cercetări.

LIVIU ROTMAN

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ LA MUZEUL DE ARHEOLOGIE DIN CONSTANȚA

În peisajul cultural al țării, unitățile muzeale, indiferent de specificul lor, au avut dintotdeauna un rol bine definit. Dacă în ultimii ani, însă, prezența lor în viața științifică a devenit din ce în ce marcată, faptul se datorează, fără nici o îndoială, schimbării importante efectuate în judecata lor de valoare; potrivit noii orientări, muzele au început să se transforme, din ce în ce mai evident, din simple depozitare ale valorilor istorice sau de artă în autentice centre de cercetare științifică.

Semnificativă — și în acest sens, de subliniat — ni se pare a fi activitatea științifică a Muzeului arheologic din Constanța, muzeu investit, încă de la înființare, cu importanță și mereu sporite responsabilități. Lapidar vorbind, activitatea sa cuprinde două importante aspecte: primul e dat

de cercetarea științifică propriu-zisă, de acțiunile de introspectare a solului, de săpăturile și sondajele arheologice; al doilea urmărește valorificarea acestei activități, prin studii, comunicări și note.

În ceea ce privește primul aspect, acela al cercetării propriu-zise, Muzeul de arheologie Constanța a cuprins, atît în planurile de perspectivă, cit și în cele anuale, mobilurile exacte ale săpăturilor arheologice, cum și punctele menite a fi cercetate.

Ca și în anul trecut, unele dintre săpăturile arheologice din acest sezon au fost realizate în colaborare cu Institutul de Arheologie al Academiei de Științe Sociale și Politice; altele au necesitat numai eforturile proprii ale muzeului. Specialiștii constanțeni au participat anul acesta la cele două șantiere mari ale Dobrogei: Adamchisi-cetate și

Histria. La Adamclisi, secțiunile noastre au fost practicate în perimetrul de sud al cetății, iar rezultatele lor, evident preliminare acum, sînt dintre cele mai interesante. Așa s-au dezvelit, în apropierea zidului de incintă, edificii de epocă tirzie romană (sec. V – VI e.n.), pavaje, baze și fusuri de coloane, materiale ceramice diverse etc., iar la poarta de sud și la fundamentul zidului de incintă, s-au obținut date în măsură să contribuie esențial la cunoașterea manierei de construcție și la refacerile acestora.

La Histria, anul acesta, accentul principal al cercetării a căzut pe două zone, distanțate între ele și destul de restrînte ca întindere, pentru a permite atît înregistrarea corectă și în timp util a observațiilor, cît și inițierea unor acțiuni mai energice și eficiente de protejare a vestigiilor scoase la lumină. Cei cîțiva muzeografi constănțeni, rulați anul acesta la Histria, au avut astfel prilejul dobîndirii unor cunoștințe prețioase, din punct de vedere teoretic și practic, istoric și metodologic, precum și satisfacția cunoașterii mai îndeaproape a ruinelor unui templu recent apărut la lumină în „Zona sacră”, precum și a unor interesante nivele de locuire, cu ziduri de incintă etc., în punctul „Platou”.

Tot între acțiunile întreprinse în colaborare cu alte instituții amintim continuarea săpăturilor arheologice de la Capidava, săpături la care muzeograful constănțeni au participat de la început pînă la sfîrșit. Aici s-au cercetat, în continuare, zone de epocă feudal-timpurie, cu locuințe de suprafață de diverse tipuri și material ceramic interesant, precum și vestigiile, relativ bine păstrate, ale unei basilici adosate zidului de incintă romano-bizantin, lîngă turnul de colț.

Dintre acțiunile inițiate și realizate în chip independent de muzeul constănțean, vom aminti numai pe cele mai importante, sub raportul material și al observațiilor deja dobîndite.

Pe malul Dunării, la punctul numit Dervent, lîngă insula ce adăpostește ruinele cetății bizantine de la Păcuil lui Soare, au continuat anul acesta cercetările în zona instalațiilor meșteșugărești de ars ceramică, depistate și sondate parțial încă în toamna anului trecut. Rezultatul : au fost descoperite încă 8 cuptoare de epocă romano-bizantină, au fost recoltate interesante materiale ceramice care vor folosi la elucidarea perioadei de timp în care aceste instalații masive au funcționat, permițînd concluzii prețioase asupra caracteristicilor lor funcționale și a ariei teritoriale în care au fost difuzate produsele lor.

Tot pe malul Dunării, pe locul anticei Sacidava, identificată definitiv în imediata apropiere a actualei comune Rasova, au continuat cercetări de profunzime. A fost mai strict delimitat traseul zidului de incintă, a fost identificată poarta mare de acces în cetate și au fost scoase la lumină cîteva nivele de locuire, date în perioada secolelor III – VI e.n. Fundații și ziduri, materiale ceramice diverse, multe descoperite „in situ”, obiecte casnice și monezi, permit deja cunoașterea mai

aprofundată a uecia dintre fortărețele romane și, implicit, a sistemului de funcționare a „limesului dunărean”. Fără îndoială că aceste cunoștințe își sporesc simțitor valoarea, dacă avem în vedere că în anul ce vine, va avea loc în țara noastră, „Congresul internațional al limesului”.

O importanță aparte prezintă, credem, și cercetările arheologice continuate anul acesta la Corbu, jud. Constanța (lîngă Năvodari, în imediata apropiere a malului mării) care au scos la iveală în sezonul trecut o necropolă de mică întindere, datată în sec. VI – V i.e.n. Rezultatele cercetărilor actuale, pe care le preliminem aici, au stabilit cu certitudine ceea ce autorii lor avansau anul trecut doar sub forma unei ipoteze, anume că necropola aparține unor băștinași, aflați în strînse legături de schimb cu coloniștii greci de la Histria sau din preajma acesteia.

Nu putem încheia această succintă trecere în revistă a celor mai importante săpături ale muzeului, fără a aminti o importantă inițiativă, aflată în curs de realizare : deschiderea unui important șantier de lucru la Constanța chiar, șantier menit, prin eforturile întregului colectiv al muzeului, să acumuleze observații privind viața de început a vechiului Tomis.

Din punct de vedere al valorificării cercetărilor științifice ale muzeului, se știe, cele mai importante mijloace de realizare a acestora sînt, pe de o parte, organizarea anuală, de regulă toamna, la sfîrșitul campaniei de săpături, a sesiunii științifice a muzeului și, pe de alta, stringerea celor mai importante studii, comunicări și note care vor fi publicate în revista anuală „Pontica”. Creșterea nivelului calitativ al tematicii sesiunilor și sumarului volumului „Pontica” se află permanent în atenția conducerii muzeului și a colectivului de redacție al revistei. Dacă începutul a fost mai greu, dacă primele volume nu ne-au satisfăcut pe deplin nici pe noi, sîntem convinși azi că vom reuși, chiar cu numărul ce urmează, să depășim propriile noastre exigențe și să asigurăm acestui organ de viață științifică a muzeului constănțean indicele de calitate de care are nevoie.

În aceeași ordine de idei, credem că nu exagerăm socotind opera permanentă de editare a unor ghiduri și lucrări de popularizare tot o obligație și o activitate de creație științifică. Aceasta deoarece, an de an, săpăturile arheologice relevă lucruri noi, interesante, edificatoare pentru tabloul vieții antice în diverse colțuri ale Dobrogei ; ori în permanență este nevoie de prezentarea „la zi” a acestor rezultate, de informarea, pe cit de nouă, pe atît de completă a publicului vizitator, dornic să cunoască în amănunt rezultatele celor mai recente campanii de cercetări arheologice. Nu de mult au apărut de sub tipar două asemenea lucrări de popularizare, imbușate ca formă și conținut, referitoare la momentele cardinale pentru antichitatea clasică în Dobrogea : „Histria” și „Monumentul triumfal de la Adamclisi”.

Mihal BUCOVALĂ